

Reménykeltő azonban, hogy noha ez a foglalkozás még gyerekcipőben jár Romániában, évről évre több szerződés születik ügynökök és szerzők között. Az irodalmi piacnak szüksége lenne olyan szakemberekre, akik megvédik a szerzők érdekeit és jogait. Maguk a román kiadók is segíthetnék a szerzőket azáltal, hogy felveszik a kapcsolatot külföldi kiadókkal, és esetleg ottani jutalék fejében csökkenthetnék saját kiadási költségeiket a szerzők felé. Az állami kultúrintézmények bevezethetnének olyan programokat és tevékenységeket, amelyekkel segítenék a szerzőket a kiadókkal való kapcsolattartásban. Rendkívül lényeges lenne, hogy a regionális és nemzeti kultúrintézmények egy olyan alapot hozzanak létre és működtessenek a tehetséges írók támogatására, amelyre támaszkodva kiadhatnák műveiket Romániában és külföldön. A szerzők anyagi nehézségeit enyhítendő emelni lehetne továbbá a szerzői jogdíjak nagyságát, különböző támogatásokat és juttatásokat lehetne adni a tehetségeknek, és ösztönözni lehetne az ügynököket, hogy a román piac kisebb volumenére való tekintettel alacsonyabb jutalékot kérjenek, mint Nyugat-Európában. Mindezek segítségével kialakulhatnának a ma még hiányzó kapcsolatok az irodalom előállítói és értékesítői között.

Pethő-Szirmai Judit

KISEBBSÉGI JOG

Emberi jogok az osztrák felvilágosodásban.

Wolff, Martini és Windischgrätz

Cerman, Ivo: Lidská práva v rakouském osvícenství. = Český časopis historický. 111. r. 2013. 2. no. 300-333. p.

A tanulmány szerzője a Karl Anton Martini elméletében felbukkanó emberi jogok eredetét igyekszik feltárni, amelyet Christian Wolffnak a természetes jogokra vonatkozó teóriája előz meg. A tanulmány megpróbálja rekonstruálni Martini elméletét, és megítélni az egyes jogok között adódott konfliktusokat, végül bemutatja, hogyan oldotta meg az említett konfliktusokat Windischgrätz.

Az osztrák természetes jogban az általános emberi jogok fogalma a 18. század hetvenes éveiben vált elterjedtté, miután Wolff elkezdte alkalmazni az emberi jogok módszerét.

Martini Wolff filozófiájából indult ki, amelyben az általános emberi jogokat az általános emberi kötelezettségekből eredezteti ugyanis az emberi jogokat eredetileg a kötelelességek elvégzéséhez szükséges tulajdonságoknak tekintették. Az ember vitathatatlan jogai (suum) közé az egészséges lélekhez és testhez, valamint a jó hírnévhez való jog tartozott. Wolff arra a következtetésre jutott, hogy az általános emberi jogok közé a természetes szabadsághoz és egyenlőséghez való jog védelme, az egészséges test és lélek megőrzésének joga, a biztonságra, az önvédelemre, a háborúra, a békére és a szükséges dolgokra való jogok tartoznak. Ezen jogok tökéletesek és elvitathatatlanok. Átlépve az állampolgári helyzetbe az említett jogok céljai megmaradnak, de védelmük biztosítását az állam veszi át. Wolff az Istennel, az embernek önmagával és más emberekkel szembeni általános kötelezettségeiből további jogokat és kötelezettségeket vezet le, például a vallási szabadságra való jogot. Az

állampolgári jogban már a saját tulajdonra való jog is kialakul, amely a természetes jogban gyökerezik. Wolff bevezette a jogok hierarchiáját is, tökéletes (abszolút) és nem tökéletes (feltételes) jogokat különböztetett meg, amelynek segítségével a különböző személyek, állampolgárok és az állam jogai között fennálló konfliktust hivatott megoldani.

Karl Anton Martini osztrák ügyvéd erre a filozófiára alapozta elméletét, amelyet már a Monarchia egyetemének jogi kurzusain is oktattak, ugyanis hivatalos érvényességgel bírt. Martini a saját *suum* védelmére vonatkozó jogokat és kötelezettségeket is megállapította, azaz a test és a lélek épségének megőrzésére irányuló jogot és a jó hírnévhez való jogot. Ebből további, az élet megőrzésére irányuló természetes jogok származnak, pl. a szükséges dolgokhoz, a biztonsághoz való jog és önmagunk erővel történő megvédésére irányuló jog. Ezen jogok abszolútak. Az ember természetes állapotából következik a szabadsághoz való joga, amely azonban állampolgárként csorbát szenved és az eredeti szabadságból a lelkiismereti szabadság marad, amelyből ered a vallásszabadság joga. Az önvédelemre irányuló jogot – néhány kivételes helyzettől eltekintve – Martini az államra ruházza át, ezáltal megfosztja az egyént azon jogától, hogy erőszakot követhessen el másokkal szemben. Az állam keretein belül az állampolgárok saját tulajdonra való jogot is szereznek.

Az állampolgárok jogai és kötelezettségei között felmerülő konfliktusok esetén Martini a kötelezettségeket részesíti előnyben és a döntés jogát az uralkodó kezébe helyezi, akinek ítélete megfellebbezhetetlen. Az állampolgár nem lázadhat fel, állampolgári kötelezettségeit teljesítenie kell. Martini a jogok kölcsönös konfliktusai esetén a tökéletes, abszolút jogokat részesíti előnyben.

Windischgrätz herceg a jogok közötti égető kérdésekre, valamint a jogok és kötelezettségek közötti konfliktusok megoldására dolgozta ki elméletét. Egyértelműen megszabta az uralkodóval szemben alkalmazható állampolgári szabadság határait. Az abszolút és a feltételes jogok megállapítása esetében az elsődleges negatív princípiumot alkalmazta, azaz az ember nem avatkozhat bele a másik ember jogának gyakorlásába. A természetes jog negatív kötelezettségeket helyez az emberek vállára és ez az elv érvényesül az állampolgári helyzetben is, amely csupán önvédelmi helyzetben válhat érvénytelenné. Az állam aktív kötelezettsé-

ge az állampolgárral szemben az állampolgár szabadságának, biztonságának és tulajdonának védelme annak érdekében, hogy az saját erejéből boldogulhasson.

Ebből származik az ember három veleszületett, elvitathatatlan jogának elmélete: törekedni a boldogulásra és megtenni mindent a szenvedés elkerülése érdekében, valamint jog mindarra, amit az ember elérhet, amennyiben ezzel nem veszélyezteti mások jogait.

Windischgrätz elméletében az állam és a társadalom elválasztásának elképzelése áll. Elismeri, hogy az emberek a társadalom részei és ennek következtében természetes jogaik csorbát szenvednek, ugyanakkor nem ismeri el, hogy ezáltal az államnak kell alávetniük magukat. Az állam feladata csupán az, hogy az állampolgár egyéni erőfeszítéseinek eszközeit megvédje és eltávolítsa az akadályokat a boldogulás útjából, de nem avatkozhat bele személyes ügyeibe. Windischgrätz elve tehát így hangzik: érvényesüljtek, de ne a mások kárára.

Császári Éva